

سخن نخست

رسالت فقه

عن علی بن موسی الرضا(ع):

علینا القاء الاصول و علیکم التفریع

بیان اصول وظیفه ما و یافتن حکم فروع و وظیفه شماست.^۱

از خصوصیات یک مکتب جامع الهی، آن است که علاوه بر بیان احکام موضوعات و مسایل، یک سری قواعد عام و اصول کلی منسجم را در نظر گیرد تا بتوان احکام موضوعاتی که حکم آنها بیان نگردیده و نیز احکام مسایل مستحدثه را از آن قواعد عام و کلی استخراج نمود.

خوشبختانه فقه پویای شیعه و به تبع آن حقوق برخاسته از فقه ویژگی مذکور را دارد و تا جایی که ممکن بوده است با وضع قوانین، نیازهای مردم را در سطح جهانی پاسخ گفته است. از آن جا که همه رویدادها و نیازهای فردی و اجتماعی قابل پیش‌بینی نبوده و نیست با ترسیم قواعد و چارچوبهای کلی و به عبارت دیگر با بیان اصول، تطبیق فروع بر اصول را بر عهده فقیهان و مجتهدان نهاده شده است. و این مهم ردی است بر ادعای افراد ناآشنا با فقه و حقوق اسلام که با مطالعات پراکنده و سطحی در احکام اسلامی فقیهان و حقوقدانان

۱. وسایل الشیعه، نشر مؤسسه آل‌البیت، قم، ۱۴۱۴، ج ۲۷، ص ۶۲.

مسلمان را صرفاً افرادی می‌دانند که شرح قانون می‌کنند نه تأسیس قانون (حکم) برای مواردی که احکام آن بیان نشده است.^۲

اعتقاد نویسنده مذکور و همفکران او بر این است که فقهای اسلام فقط احکام بیان شده را شرح و تفسیر می‌کنند و از صدور حکم جدید (در اصطلاح ما فتوی) عاجز هستند، در حالی که واقعیت غیر از این است و کارنامه اجتهاد مبتنی بر مقتضیات زمان و مکان در عصر غیبت، بخوبی نمایانگر نقش درخشان فقهای عالی مقام شیعه در احیای رسالت خویش است و به جرأت می‌توان گفت که آنچه مربوط به پیشگامان این ورطه بوده است به خوبی انجام گرفته و اگر قصوری هم بود، مربوط به بخش‌های دیگر هم عرض و معجزی بوده است.

اما امروزه حوزه‌های علمیه تشیع و فقهای گراندقدر آن خصوصاً بعد از تحقق انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، لحظه‌ای از تلاش در پویایی فقه شیعه و پاسخ‌گویی به نیازهای هر روز جامعه اسلامی دریغ نداشته‌اند. لکن این رسالت عظیم به جامعه اسلامی ایران محدود نمی‌شود و دیدگان منتظر مسلمانان در سراسر دنیا به ام‌القرای اسلامی یعنی جمهوری اسلامی ایران دوخته شده است و چه بسیار فرهیختگانی که با امید دستیابی به منابع غنی اسلامی و امید بهره‌گیری از دریای جوشان فقه شیعه به سوی این خطه بار سفر بسته و در عشق آل محمد (ص) - شهر مقدس قم - رحل اقامت افکنده‌اند. این انتظارات و دیدگان مشتاق، مسئولیت پیشگامان حوزه مقدس قم و فقیهان و صاحبان اندیشه و غورکنندگان وادی فقاقت را دو چندان می‌کند.

همین انتظارات و دل‌های شیفته، انگیزه تأسیس مرکز جهانی علوم اسلامی و مدارس تخصصی تابعه آن از جمله مدرسه تخصصی فقه و اصول بوده است و آنچه امثال این مدرسه را غنی و پویا می‌کند وجود دهها استاد برجسته و صدها طلبه و دانش‌پژوه شیفته علوم اسلامی بویژه رشته‌های فقه و اصول و حقوق است و این مهم جز با تلاش بی‌گیر خردورزان و بروز و ظهور نتایج تحقیقات محققین آن ممکن نیست. یکی از مظاهر ارائه اندیشه در این مراکز، انشاء مجلات و نشریات علمی شایسته است. مجله تخصصی فقه و اصول که اکنون پیش

۲. نظامهای بزرگ حقوقی معاصر، رنه داوید، مرکز نشر دانشگاهی تهران، ۱۳۶۴، ص ۴۷۲.

روی شما قرار گرفته است بنا دارد در مسیر پویایی بیشتر فقه و سایر علوم ارزنده اسلامی گام بردارد و با ورود در عرصه پاسخ‌گویی به شبهات وارده در این زمینه و ارائه راهکارهای عملی برآمده از حوزه فقه، گام عملی در تحقق همه جانبه حکومت اسلامی بردارد. این مجله دست همه فرهیختگان و صاحبان قلم و اندیشه را برای ارائه مقالات علمی می‌فشارد و انتظار دارد که نخبگان حوزوی با ارائه نظرات سازنده علمی و انتقادی، دست‌اندرکاران این نشریه را یاری و مساعدت نمایند.

در پایان لازم است از همکاری و مساعدت مسئولان مربوط در مرکز جهانی علوم اسلامی، مدیریت مدرسه، هیأت علمی و هیأت تحریریه و همکاران محترم در معاونت پژوهشی مدرسه تشکر و سپاسگزاری نمایم.

سردبیر

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شروېشگاه علوم انساني و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انساني